

Critics Point

2018

Τερπινή γαλλική βραδυά στην ΚΟΑ·
περὶ ἐπετείων καὶ ἄλλων τινῶν εἰς ὦτα
ἀνιάτως κωφά...

Δύο ὀρχηστρικοὶ ἀδάμαντες Ντεμπυσσύ, συναρπάζων
Ἰμπέρ. Ἀρχιμουσικός: Πέδρο Χάλφφτερ, σολίστ ἢ
φλαουτίστα Μαγκαλιὶ Μονιέ (ὄχι...Μοσνιέ!)

19/2018.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

«ΣΙΒΗΡΙΑ» ΤΗΣ ΕΝΤΕΧΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ (ΕΕΜ), ἡλικίας καὶ παραδόσεως ὑπερδιακοσίων ἐτῶν, κατάντησε ἡ ΚΟΑ ἐπὶ διευθύνσεων Βασίλη Χριστόπουλου καὶ Στεφάνου Τσιαλιῆ παραβαίνοντας προκλητικώτατα τὸ κυριότερο καθῆκον τῆς σύμφωνα μὲ τὸν ἰδρυτικὸ τῆς νόμο, 2010 τῆς 12.12.1942: σὲ ὁλόκληρη τὴ περίοδο 2017-2018, τρία μόνον ἑλληνικὰ ἔργα, τὰ δύο ζώντων (νὰ τὰ χιλιάσουν!) συνθετῶν, Κορουποῦ (παραγγελία!) καὶ Μαραγκόπουλου, τὸ τρίτο ἢ συναρπαστικὰ διδαγμένη ἀπὸ τὸ Βύρωνα Φιδετζῆ Μικρὴ Συμφωνία τοῦ Σκαλκώτα. Τὴν περυσινὴ 4πλῆν ἐπέτειο (200ῆ ἐπέτειος γεννήσεων Εὐνδα καὶ Παδοβάνη, 150ῆ ἐπέτειος πρωτανεβάσματος τῆς ὄπερας Ὁ Ἰποψήφιος τοῦ Εὐνδα, εἰς τὸ διηγετικὸς ἐπίκαιρη στὸ Ἑλλαδιστάν, ἤδη ἀπὸ τὸ 1821 ἔκδοτο στὴ διαφθορά, 100ῆ ἐπέτειος ἐκδημίας τοῦ μεγάλου Σπύρου Σαμάρα), πού ἔγραψε εἰς τὰ παλαιότερα τῶν ὑποδημάτων τῆς, ἀντὶ τοῦλάχιστον νὰ τιμῆσει τὸν Σαμάρα. Καί, στὸ δυστυχῶς τελευταῖο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ Πολύτονον, πού τόσα πρόσφερε, ὅσο ἐπιβίωσε, στὴ

μουσική μας, σὲ σχετική συνέντευξη, «βγάζει μάτι» ἡ ἀμηχανία τοῦ κ. Τσιαλῆ νὰ ἀπαντήσῃ στὴν εὐγενική ἀλλ' ἐπίμονη ἐρώτηση τῆς συνθέτριας Κας Μαρίας Χριστίνας Κριθαρᾶ περὶ παρουσίας τῆς *EEM* στὰ προγράμματα ποὺ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του παρουσιάζει ἡ Κ.Ο.Α. Πλὴν Σκαλκώτα, ἀναφέρεται μόνον σὲ ζῶντες (φυσικὰ νὰ τὰ χιλιάσουν!), Ἑλληνες συνθέτες ¹.

Ἄντ' αὐτοῦ θυμήθηκε καὶ ἐτίμησε ἡ τιμᾶ μὲ τὸ παραπάνω τὶς φετινὲς 100ῆ ἐπέτειο ἐκδημίας τοῦ μεγάλου Κλώντ Ντεμπυσσύ καὶ 100ῆ ἐπέτειο γεννήσεως (μεγαλοβδομαδιάτικα: Μ.Τετ., 4.4.2018!) τοῦ ἀμερικανοεβραίου *jongleur* τῆς μπαγκέτας Λέοναρντ Μπέρνσταϊν (ἦμουν αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος μάρτυς στὸ Ἑρῳδεῖο, ὅταν μὲ караγκιοζιλία ἀμερικάνου κονφερανσιέ, σφαγίασε τὴ Συμφωνία ἀρ. 5, ντο ἐλ., ἔργο 67 τοῦ Μπετόβεν), καὶ ἀμφισβητούμενου ὡς συνθέτου. Τὸν ὁποῖο, ὅπως καὶ τὸν ἐνωρίτατα ἐκπεσόντα βιολιστὴ Γεχούντι Μενουχίν (*Jehudi Menuhin*, 1916-1999) μετεξελιχθέντα σὲ πολυπράγμονα δημοσιοσχεσίτη καὶ μεγαλέμπορα ἀρχικῶς δικαίας πλὴν ταχύτατα ἐξατμισθείσης φήμης, ἔχει στὰ ὦπα-ὦπα τὸ Κράτος τοῦ Ἰσραήλ, ἀγνοοῦντα κολοσσοὺς ὁμοεθνεῖς του ὅπως ὁ Ἔρνεστ Μπλόχ (*Ernest Bloch*, 1880-1959) καὶ ὁ μαρτυρικός Βίκτωρ Οὐλλμαν (*Viktor Ullmann*, 1898-1944), καταλήξας μάλιστα ἀπὸ τὴν *Theresienstadt* στὸ Ἄουσβιτς, ὅπου ἐκτελέσθηκε στὶς 18 Ὀκτωβρίου 1944, ἐνῶ οἱ Σοβιετικοὶ ὄδευαν πρὸς Πολωνία. Ναζιστικὰ κτήνη, ἀνάθεμά σας στὴν Αἰωνιότητα!

Περνοῦμε στὸν, κατὰ τὴ δημοσιούπαλληλικὴν ἱεραρχία, ὑποδεέστερο τῶν δύο ἀρχιεπισματάρηδων τῆς ΚΟΑ, τὸ συντάκτη τῶν κειμένων προγράμματος. Ὁ ὁποῖος, παρὰ τὶς ὑποδείξεις ποὺ ἔχει δεχθεῖ καὶ ἀπὸ ἄλλους κριτικούς, ἐπιμένει νὰ παραθέτῃ μόνον ἑλληνικά (γνωστὸ πόσο ἀνεπαρκέστατη εἶναι ἐν προκειμένῳ ἡ ἑλληνικὴ γραφὴ) τὰ ξένα ὀνόματα. Καὶ ὁ ὁποῖος δις στὸ πρόγραμμα αὐτῆς τῆς συναυλίας, ἀπέδειξε

¹ Βλ. ὀλοφάνερα ἀπομαγνητοφωνημένη συνέντευξη Στεφάνου Τσιαλῆ περὶ ΚΟΑ πρὸς τὶς κ.κ. Μαρία-Χριστίνα Κριθαρᾶ καὶ Μαρία Θεοφίλη, μὲ τίτλο «*Στέφανος Τσιαλῆς: Πολυχρωμία, θὰ ἔλεγα, εἶναι τό μότο*», περιοδ. *Πολύτονον*, τεύχος ἀρ. 84-85, Μάρτιος 2018, τελευταῖο τεύχος (ἐκδ. Ἑνώσης Ἑλλήνων Μουσουργῶν), σσ. 22-25 καὶ συγκεκριμένα σελ. 24, στήλες α' καὶ β'. Ὡς μὴ εἰδικὸς ἀποκρυπτογραφῆσεων, ἀδυνατῶ νὰ ἐρμηνεύσω τί σημαίνει *Πολυχρωμία*. Μᾶλλον ἄνευ νοήματος *bella parola*...

καὶ ἀνεπάρκεια γνώσεων γαλλικῆς: 1) ἀποδίδοντας τὸ ὄνομα τῆς ἔξοχης σολίστ φλαουτίστας **Dagali Mosnier** ἑλληνικὰ ὡς Μαγκαλί... Μοσνιέ: Ἄγνοεῖ ὅτι γαλλικὰ ὁ (γραπτὸς) φθογγικός συνδυασμὸς **sni** προφέρεται ἀπλῶς νι, συνεπῶς ἔπρεπε νὰ τὴν ἀποδόσει ἑλληνικὰ **Μονιέ**, προσθέτοντας σὲ παρένθεση τὴν πρωτότυπη γαλλικὴ ἀπόδοση τοῦ ἐπωνύμου: ὅπως λ.χ. τὸ γνωστὸ παρισινὸ προάστειο **Asnières** προφέρεται ἀπλῶς Ἀνιέρ. 2) Ἀποδίδοντας τὸν ἐκδότη μουσικῆς **Jacques Durand** (ἄκρως διαδεδομένο γαλλικὸ ἐπώνυμο, ὡς παρ' ἡμῶν τὸ Παπαδόπουλος) ὡς Ζὰκ Ντυράντ, ἐνῶ προφέρεται ἀπλῶς Ντυράν. Ἡμιμάθεια καὶ πείσμα, συνδυασμὸς χεῖριστος!

* * *

ΛΕΠΤΟΤΑΤΗ ΚΟΡΜΟΣΤΑΣΙΑ καὶ παρουσιαστικὸ Ἴσπανοῦ ἰδαλγοῦ ὁ ἀρχιμουσικὸς Πέδρο Χάλφφτερ [**Pedro Halffter**, γ. Μαδρίτη, 1971], γιὸς τοῦ γνωστότατου συνθέτου Κριστόμπαλ Χάλφφτερ [**Cristóbal Halffter**, γ. Μαδρίτη 1930], μὲ τὴ λιτὴ, πλατύτερη μόνον ὅ,που ὄντως χρειαζόταν, χειρονομία του, ἀποδείχθηκε ἀριστοτέχνης στὴν ἀπόδοση τοῦ τόσο διαφορετικοῦ ὕφους τῶν δύο μεγάλων τοῦ γαλλικοῦ ἐμπρεσσιονισμοῦ, Ντεμπυσσύ καὶ Ραβέλ, ἐστιάζοντας στὶς διαφορὲς ἀποχρώσεων τῆς ὀρχήστρας τους καὶ τῆς δομῆς τῶν φράσεων. Τὸ πρόγραμμα:

1. ΝΤΕΜΠΥΣΣΥ ΚΛΩΝΤ [**Debussy, Claude-Achille**, 1862-1918]: *Πρελούντιο στὸ ἀπόγευμα ἐνὸς φαύνου* [*Prélude à l'après-midi d'un faune*, παγκ. α' ἐκτ. Παρίσι, 22 Δεκ. 1894], ἔργο L. 86.² Προσδοκώμενα ἐμπρεσσιονιστικὴ ροὴ μιᾶς ἀπὸ τίς μεγαλύστερες καὶ γοητευτικότερες σελίδες ὅλης τῆς μουσικῆς. Θὰ θέλαμε ἀνεπαισθήτως ζωηρότερη, κυρίως «αἰσθησιακότερη», τὴ μελωδικὴ ροὴ τοῦ σόλο φλάουτου.

2. ΙΜΠΕΡ, ΖΑΚ [**Ibert, Jacques**, 1890-1962]: *Κοντσέρτο γιὰ φλάουτο καὶ ὀρχήστρα* (1932-33, παγκ. α', ἐκτ, Παρίσι, 1934, ἀπὸ τὸ διάσημο φλαουτίστα **Marcel Moyse**). Ἐξ' ἀρχῆς ἡ Μαγκαλί Μονιέ μᾶς κατέκτησε, μᾶς ἀπογείωσε. Τὴν κατατάξαμε στοὺς 5-10 καλλίτερους φλαουτίστες ποὺ ἔχουμε ἀκούσει σὲ 60 χρόνια, θεωρώντας τὴν ἰδεώδη ἐρμηνεύτρια σύγχρονων (ὄχι ἐξωφρενικὰ «πρωτοπορειῶν») μέχρις ὅτου τὸ Διαδίκτυο μᾶς φανέρωσε γιὰ τὴ συνεργασία τῆς ἀκόμη καὶ μὲ τὸ

² Ἄρ. καταλόγου ἔργων Ντεμπυσσύ (ἐκδ. Γενεύη, 197) ἀπὸ τὸ γάλλο μουσικολόγο **François Lesure** (1923-2001). Περιλαμβάνει 141 ἀριθμούς-ἔργα.

Ensemble InterContemporain τοῦ ἀλήστου μνήμης Πιέρ Μπουλέζ (1925-2016), προικισμένου, δυστυχῶς, φανατικοῦ «καινοτομιῶν» ποῦ θεωροῦσε μουσική. Ἔργο καὶ ἐρμηνεία: i. *Allegro*: καίτοι ὁ λαμπρὸς αὐτὸς καὶ ὑποτιμημένος ἐν Γαλλίᾳ συνθέτης «κατηγορήθηκε» ὡς ἐκλεκτικός, λέει, εὐχαρίστος ξανακούσαμε ἓνα νεοκλασσικὸ σάπφειρο δεκάδων καρατίων. Ἐξ' ἀρχῆς ἡ Μονιέ ἀναδείχθηκε πάραυτα ὡς δεξιότεχνις περιωπῆς—ἀπὸ τὸ 2003 ἄλλωστε εἶναι α' φλάουτο τῆς *Orchestre philharmonique de Radio France* [Φιλαρμονικῆς τῆς Γαλλικῆς Ραδιοφωνίας], ἐνὸς ἀπὸ τὰ 4 μεγάλα μουσικὰ σύνολα τοῦ θεσμοῦ. Τὸ α' μέρος, σπιρτόζικο, ἀεικίνητο, σχεδὸν *moto perpetuo*, ἄφησε ἐντυπώσεις διθεματικῆς μορφῆς σονάτας, μὲ β' θέμα πιὸ ἀργό. ii. *Andante*, ἀργό, μὲ ωραιότατο θέμα, ἀνέδειξε σολίστ καὶ ἀρχιμουσικό, προσεγγίσαντες τὴ σελίδα μὲ λεπτὸ ρυθμικὸ σφρῖγος, σὲ τελειοκράτες τῆς δυναμικῆς καὶ τῶν ἡχοχρωματικῶν διαφοροποιήσεων iii. *Allegro scherzando*, ζωηρότατο κομψοτέχνημα, μὲ τρεῖς καντέντσες, ἐξ' ὧν ἡ τρίτη καὶ ἴσως οὐσιαστικότερη, κατέληξε σὲ δίκαιην ἀποθέωση τῆς σολίστ, ὅμως ἀπὸ ρωμέϊκο κοινὸ ἡμίμουσο, караβλάχικα χειροκροτοῦν μετὰξὺ τῶν μερῶν.

3. ΡΑΒΕΛ, ΜΩΡΙΣ [Ravel, Maurice, 1875-1937]: *Μιὰ βάρκα στὸν ὠκεανὸ* [*Une barque sur l'océan*], εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 τῆς σειρᾶς *Καθρέφτες ἢ Κάτοπτρα*, 5 ἀριστουργηματικὰ κομμάτια γιὰ πιάνο (1904-1905), ποῦ ὁ συνθέτης ἐνορχήστρωσε τὸ 1906—τὸ 1918 θὰ ἐνορχήστρωνε καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 5, τὴν περίφημη *Alborada del gracioso* (συνήθως ἀποδίδεται ἐλληνικά ὡς *Πρωϊνὴ καντάδα τοῦ γελωτοποιοῦ*). Ἡ ἐρμηνεία, πάντως ἐπιμελημένη, ἄφησε ἐντυπώσεις ἀόριστες: τὸ ἔμμοно σχῆμα κατιούσης 5ης ἡξημένης (ἢ 6ης μικρῆς) στὸ φλάουτο, τὶς δύο ἄρπες καὶ τὴν τσελέστα στὶς ψηλότερες περιοχὲς κ.ο.κ.

1. ΝΤΕΜΠΥΣΣΥ ΚΛΩΝΤ [Debussy, Claude-Achille]: *Ἡ Θάλασσα*, τρία συμφωνικὰ σκίτσα γιὰ ὀρχήστρα [*La mer, trois esquisses symphoniques pour orchestre*, 1903-1905, ἔργο L. 109, παγκ. α' ἐκτ. Παρίσι, 15 Ὀκτ. 1905, ὀρχήστρα Lamoureux, ἀρχιμουσικός: Camille Chevillard]. Τὰ μέρη: i. "De l'aube à midi sur la mer", σι ἐλ. (=Ἀπὸ τὴν αὐγὴ ὡς τὸ μεσημέρι στὴ θάλασσα). ii. "Jeux de vagues" (=Παιχνίδι τῶν κυμάτων), ντο# ἐλ. iii. "Dialogue du vent et de la mer" (=Διάλογος τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς θάλασσας), ντο# ἐλ. Δίκαια, τὸ τρίπτυχο, θεωρεῖται ὡς ἡ «συμφωνία». Ἀξιοπρόσεκτα ἡ διαδοχὴ τονικοτήτων στὰ τρία μέρη (σι ἐλ., ντο# ἐλ., ντο# ἐλ.) καὶ ἡ κατὰ λειτουργημένες «διαβαθμίσεις»

βαθμιαῖα ἐπιταχυνόμενη ρυθμική ἀγωγή. Μορφολογικά προσεγγίσθηκε ἀπείρως πιὸ σπονδυλωμένα ἀπὸ τὸ Ραβέλ, πρᾶγμα φανερὸ ἤδη ἀπὸ τὸ α' μέρος. Μελωδήματα μὲ ἐκτενέστερο καὶ σαφέστερο περίγραμμα, εὐρύτερο φάσμα δυναμικῆς, μὲ ἐνισχυμένη ὡστόσο τὶς ἀποχρώσεις λ.χ. τῶν *p-ppp* καὶ τῆ στίλβη τῶν ἠχοχρωμάτων, περίλαμπρα ἐμπρεσσιονιστικὴ κορύφωση. Γενικά, πανέμορφη συναυλία, πάντοτε ἐρήμην τῆς *EEM*. Εἴπαμε, ἡ ΚΟΑ, εἶναι τσαρική Σιβηρία τῆς ἡ καί... Μακρόνησος. (ΜΜΑ, αἴθουσα ΧΔΑ, 23 Μαρτ. 2018).

Λέξεις: 1050.
